

Leidraad voor onze levensweg (Exodus, 20, 1-3. 7-8. 12-17; Johannes 2, 13-25; 3^e zondag veertigdagentijd, 8 maart 2015)

Op deze derde zondag van de veertigdagentijd worden we geconfronteerd met twee ogenschijnlijk moeilijk te combineren Bijbelverhalen. In de eerste lezing staan de tien geboden centraal; tien leefregels, een kostbaar geschenk door Jahweh aan zijn volk gegeven tijdens de uittocht uit Egypte. Deze tien leefregels, op twee handen te tellen en in eenvoudige taal beschreven, vormen de ondergrens van de speelruimte waarbinnen mensen in vrijheid met elkaar kunnen samenleven. In de evangelielezing, daarentegen, wordt een getergde Jezus beschreven, die er woedend met de zweep op los slaat. Hij gaat als een geweldenaar tekeer tegen de marktkooplui op het tempelplein. Hoe valt dit te verklaren? Neemt Jezus op het tempelplein de vrijheid die nodig is om iets verderfelijks aan de kaak te stellen? Of is het zo dat de evangelist Johannes ons iets anders duidelijk wil maken?

Terug naar de eerste lezing. Het spanningsveld tussen vrijheid en regels, dat is zonder twijfel een hoofdthema. Met dat spanningsveld worstelen wij hier en nu, net zo als de mensen in lang vervlogen Bijbelse tijden. De vraag hoe verantwoord om te gaan met verworven vrijheid is dan ook van alle tijden. In dat licht bezien zijn die oude tien leefregels nog steeds belangrijke richtingwijzers. Onze samenleving kan niet buiten wetten en regels. Wetten en regels geven grenzen aan. Daarmee scheppen ze duidelijkheid waar anders chaos zou heersen. Toch doen we de tien leefregels tekort als we ze op één lijn stellen met burgerlijk fatsoen. Het gaat niet om het benadrukken van alles wat niet mag, of van alles wat moet wanneer het mag.

De tien leefregels zijn onlosmakelijk verbonden met het Bijbelverhaal van de bevrijding uit Egypte. Bij de tien geboden gaat het in wezen om een inspirerend verbond tussen God en zijn volk. Het zijn geen onpersoonlijke voorschriften uit een wetboek. Dat blijkt ook uit de aanhef van de eerste lezing: *'Ik ben de Heer uw God, die u heeft weggeleid uit Egypte, het slavenhuis'*. Deze aanhef maakt de tien leefregels onderdeel van een bevrijdingsverhaal. Een verhaal van mensen die samen met God, hun God, op weg gaan naar de toekomst. Wat verder opvalt is dat de tien leefregels geen onpersoonlijke voorschriften uit een wetboek zijn. Er staat niet: Het is verboden te doden en te stelen. Er staat 'gij- jij - zult niet doden' en 'jij zult niet stelen'. U en ik worden als mens persoonlijk aangesproken. "Gij zult" moet ook niet zozeer als een dwingend bevel opgevat worden, maar als een belofte. Wie bevrijd is uit slavernij, zal ook een ander het leven gunnen.

De tien leefregels klonken voor de pas bevrijde slaven als een belofte. Het was een droom die gestalte kreeg. Leefregels als bevestiging van wat echte vrijheid is. Geloof in een vrij leven voor alle mensen, gebaseerd op respect en rechtvaardigheid. Leefregels ook die oproepen tot eerbied voor het heilige. Ook wij worden uitgedaagd de tien leefregels vast te houden als richtingwijzers voor een vrij en bevrijd leven. Overigens ontslaan die tien leefregels ons niet van de opgave om te zoeken naar een creatieve invulling ervan in onze tijd. Onze tijd wordt o.a. gekenmerkt door overexploitatie van de aarde en daarmee samenhangende milieuproblemen. Dit inzicht ontbrak in Bijbelse tijden, een mogelijke verklaring waarom de tien geboden

niet oproepen respectvol om te gaan met alle andere levende wezens, de planten en dieren, waarmee we de aarde delen.

Toch zijn die oude tien leefregels nog steeds actueel voor vele hedendaagse vraagstukken. Bij het vereren van afgoden kunnen we denken aan ziekelijke aandacht voor geld, macht, roem en uiterlijk. In ons alledaagse leven zijn deze afgoden opdringerig aanwezig, en overstemmen ze vaak het kwetsbare, stille mysterie van de schepping en alles wat Goddelijk is. Met de leefregel de naam van God niet lichtvaardig te gebruiken wordt meer bedoeld dan het veroordelen van vloeken. Bedoeld wordt dat het bevrijdend verbond van God met mensen op gespannen voet staat met het feit dat in zijn naam oorlogen worden gelegitimeerd, terrorisme wordt gepleegd, mensen dom worden gehouden en vrouwen als tweederangsburgers worden behandeld. Bij de leefregel om de wekelijkse rustdag in ere te houden worden we opgeroepen om ons niet te laten meezuigen in een gejaagde maatschappij waar nauwelijks aandacht is voor reflectie en zingeving. Die wekelijkse rustdag doet ons ook beseffen dat we niet leven om te werken, maar dat we werken om te leven. Bij de andere leefregels die betrekking hebben op de onderlinge relatie tussen mensen kunnen we denken aan goed burgerschap. Het in de praktijk brengen van goed burgerschap vraagt van ons niet het eigen belang, het eigen genot, en de eigen mening tot norm te verheffen, maar het gemeenschappelijke belang te respecteren en misstanden aan de kaak te stellen.

Misstanden aan de kaak stellen. Hiermee zijn we ogenschijnlijk aangeland bij de evangelielezing van vandaag, en de relatie tussen de eerste lezing en het schoonvegen van het tempelplein door Jezus. De eerste tempel in Jeruzalem is de plek waar tot de verwoesting ervan door de Babyloniërs in 586 voor Christus, de Ark van het Verbond en de twee stenen tafelen met de tien geboden bewaard werden. Ook na de herbouw blijft de tempel het symbool van God die onder de mensen wil wonen. Waar de tempel voor staat is dus wat echt telt in de geschiedenis van God en zijn volk: bevrijding, het verbond, verbondenheid. Het moet niet alleen voor de Joden, maar ook voor de Christenen met een Joodse achtergrond, een grote schok zijn geweest dat ook de tweede tempel in het jaar 70 na Christus door de Romeinse overheersers verwoest werd. Na de verwoesting is de tempel nooit meer opgebouwd en kon de offerdienst ook niet meer uitgevoerd worden.

De evangelist Johannes schrijft zijn evangelie na de verwoesting van de tweede Joodse tempel. Johannes, met zijn Joodse achtergrond, probeert in het Bijbelverhaal niet alleen de schokkende gebeurtenis van de verwoesting van de tempel een plaats te geven, maar hij plaats dit ook in het perspectief van het nieuwe bevrijdende verbond dat God met mensen sluit door tussenkomst van Jezus. De Evangelielezing van vandaag moet in de eerste plaats opgevat worden als een opbaringsverhaal. De evangelist Johannes laat in dit openbaringsverhaal op symbolische wijze zien wie Jezus is; de Messias die ons opnieuw komt bevrijden. Johannes wil ons duidelijk maken dat het in wezen niet gaat om het tempelgebouw en een plaats voor het brengen van offers. Essentieel is het waarachtig beleven van het nieuwe verbond van God met zijn volk onderweg die met en door Jezus is bezegeld.

De tempelreiniging is dus niet alleen een spannend verhaal over het weggagen van verkopers en geldwisselaars die met hun handel het zicht op het heilige belemmeren. Het is een verhaal dat de breuk met het verleden markeert. Het is de verkondiging

dat door tussenkomst van de Messias, Jezus, wij weer bevrijd worden en opnieuw mogen beginnen. In het Evangelieverhaal wordt niet voor niets aan Jezus de vraag gesteld of Hij namens God optreedt. Ze vragen Jezus dan ook naar een teken. Jezus zegt daarop: *'Breek deze tempel af en in drie dagen zal ik hem opbouwen'*. Op deze derde zondag van de veertigdagentijd leven we al naar Pasen toe. We zijn met Jezus op weg naar kruis, dood en verrijzenis. Jezus stelt het teken van zijn verrijzenis in het vooruitzicht als bewijs dat hij zo mocht optreden.

'Breek deze tempel af en in drie dagen zal ik hem opbouwen'. Jezus spreekt hier dus over zijn lichaam. Zijn lichaam is de tempel. Dat is de plek, waar God onder de mensen wil wonen. Jezus zelf is een plaats waar God geschiedenis met mensen maakt. De tempel en ook deze kerk zijn dus niet de enige plaatsen waar God ons wil ontmoeten. Zoals Jezus zijn lichaam een tempel noemde, zo is ook ons lichaam een tempel. In ons kwetsbare lichaam zoekt God zijn woonplaats, vooral als we de tien leefregels met ons hart lezen. Zo ook wanneer we ons lichaam gebruiken om van zijn schepping te genieten, wanneer we ons gezonde verstand gebruiken om de aarde goed te beheren, wanneer we ons hart laten spreken in de omgang met medemensen.

Een mooie gedachte: Iedereen kan het goddelijke een woonplaats bieden, zeker als we tien leefregels respecteren. De leefregel die Jezus daaraan toevoegt is die van de naastenliefde. Als we deze leefregel waar maken bevestigen we dat Hij niet voor niets de kruisdood is gestorven. Dat we deze gedachte mogen vasthouden in onze voorbereidingstijd naar Pasen.